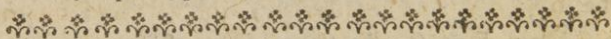

§. 313 Praecipuae regulae, secundum quas consequentiae immediatae formantur, sunt sequentes.

α) *A* propositione vniuersali ad aggregationem singularium valet consequentia, e. gr. *Omnis virtus est habitus*, *E. haec, illa virtus in indiuiduo est habitus*. β) *Ab actu ad posse valet consequentia*, e. gr. *Caius saltat*. *E. potest saltare*. γ) *A non posse ad non esse valet consequentia*, e. gr. *Circulus non potest esse quadratus*. *E. non est quadratus*. δ) *A coniugatis ad coniugata sensu aequipollentia valet consequentia*. E. gr. *Bonus amicus est pretiosus thesaurus*. *E. qui destituitur bono amico, destituitur pretioso thesauro*. ε) *Ab vna contradictoriarum propositionum vera ad alteram falsam valet consequentia*. E. gr. *Verum est, animam humanam esse extensam*. *E. falsum est, animam humanam esse extensam*. ζ) *Ab vna contrariarum vera ad alteram falsam valet consequentia*. E. gr. *Verum est, quod omnis anima humana sit rationalis*. *E. falsum est, quod nulla anima humana sit rationalis*. Huc referri possunt quoque illae regulae, quas supra de propositionibus subalternantibus et subalternatis adduximus. Ea, quae de syllogismis modalibus et exponibilibus hic dici poterant, intelliguntur ex natura propositionum modalium atque exponibilibus, supra explicata.

PARS II.

DE

VSV LOGICAE.

CAPVT I.

DE

VERITATE IN GENERE.

§. 314.

HACTENVS de tribus mentis operationibus. Cum vero non scholae, sed vitae discamus, logicaeque officium praeterea sit, vt nos doceat veritatem et inuenire

nire, et diiudicare; nunc in eo erimus, vt doceamus, quo modo et in inuenienda, et in diiudicanda veritate, his tribus mentis operationibus recte vti debeamus. Prius vero, quam id commode fieri possit, explicemus, oportet, quid sit *veritas*.

§. 315. *Veritatis* vox triplici potissimum modo sumitur a philosophis. *Verum* dicitur 1) omne ens, quatenus habet essentiam sibi debitam. Sic e. gr. *aurum est verum aurum, cum habet omnia requisita auri*. Haec veritas dicitur *metaphysica*. 2) *Verum* tribuimus sermoni nostro. Cum scilicet adest conuenientia siue consensus verborum cum animi nostri conceptibus; tunc *verum* loqui dicimus. Quae veritas dicitur *ethica*. 3) *Verum* tribuimus ipsis nostris conceptibus, iudiciis et ratiociniis, cum scilicet rem ita nobis repraesentamus, vti in se est. Quae veritas dicitur *logica*, de qua in praesenti loquimur.

§. 316. *Veritas* itaque *logica* nihil est aliud, quam conuenientia cogitationum nostrarum cum rebus ipsis, quas cogitamus siue nobis repraesentamus.

§. 317. *Vera* igitur est *idea simplex* mentis nostrae, quae cum re repraesentata conuenit, siue cum rem ita nobis repraesentamus, vti in se est.

§. 318. *Veritas in iudiciis nostris reperitur, cum ideas, quae combinandae sunt, combinamus, et illas ideas, quae separari debent, a se disungimus. Demonstr.* Cum veritas *logica* generatim inuoluat conuenientiam cogitationum nostrarum cum obiectis (§. 316.); consequens est, vt veritas iudiciis nostris adsit tum, cum iudicia consentiunt cum obiectis. Quia vero tum de-

mum iudicia nostra cum obiectis conuenire dicimus, si ideas, quae componendae sunt, componimus, et, quae disjungendae sunt, disjungimus; manifestum est, veritatem in iudiciis nostris reperiri tum, cum ideas, quae combinandae sunt, combinamus, et illas ideas, quae disjungendae sunt, a se inuicem disjungimus.

§. 319. Hinc intelligitur, 1) Propositionem veram esse illam, quae exprimit iudicium verum (§. 187.). 2) Ad propositionem veram requiri, vt praedicatum non repugnet subiecto. 3) Cum porro omnis propositio considerari queat vel ratione qualitatis, vel ratione quantitatis (§. 195.), ratione autem qualitatis sit propositio vel affirmatiua, vel negatiua (§. 195.), et ratione quantitatis sit vel vniuersalis, vel particularis (§. cit.): palam est, veras propositiones illas esse *ratione qualitatis*, quae affirmanda affirmant, et neganda negant, et veras esse propositiones illas *ratione quantitatis*, quae vniuersaliter enunciant, quod vniuersaliter efferi debet, et contra particulariter vel affirmant, vel negant, quod particulariter affirmari negatiue debet.

§. 320. Ratiocinia denique gaudent veritate, cum illa, et ratione materiae, et ratione formae, fuerint recte concinnata. Recte autem ratiocinor *ratione materiae*, si propositiones, ex quibus conclusio fluit, fuerint verae. *Ratione autem formae* recte ratiocinamur tum, cum syllogismos regulis, supra §. 262. et seqq. traditis, conuenienter instruimus.

§. 321. Cum propositio vera illa sit, quae exprimit iudicium verum (§. 319.), iudicium autem verum illud dicatur, in quo ideae combinandae combinantur,
et

et seiungendae seiunguntur, siue, in quo subiecto conuenit praedicatum. (§. 318.): permagni refert, notam aliquam et criterium allegari, ex quo in casu quolibet dato agnoscere queas, num praedicatum subiecto conueniat, aut repugnet, et ex quo veram propositionem a falsa distinguere possis.

§. 322. Veram itaque esse enunciationem, scito, cum adest ratio sufficiens, cur praedicatum de subiecto aut negandum, aut affirmandum sit, siue, quod idem est, vera est enunciatio, cum praedicati qualitas, quae vel affirmatione vel negatione absoluitur, per notionem subiecti determinatur.

Hinc Cel. WOLFIVS veritatis logicae criterium constituit determinabilitatem praedicati per notionem subiecti. *Conf. Log. Lat. §. 513. et 524.* e. gr. haec propositio: *Omne ens simplex gaudet vi agendi*, vera est, quia praedicatum *gaudere vi agendi*, agnoscit sui rationem sufficientem in ipsa natura entis simplicis, quod definitur per substantiam, substantia autem est ens vi agendi praeditum. Plura de veritate et eius criterio coram. Interea ERN. CHR. SCHROEDERI et IO. BODO VLRICI *diff. de criterio veritatis et de criterii veritatis diuisionibus, modis et usu*, Vit. 1730. et IO. AD. OSIANDRI *Diff. de criterio veritatis*, Tubing. 1748. euoluuntur.

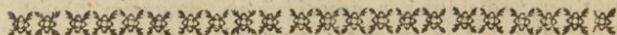
§. 323. *In omni ratiocinatione ex praemissis veris non potest non legitime fluere vera conclusio. Demonstr.* Cum qualis causa est, tale quoque debeat esse effectum (*per princ. Metaphys.*); consequens est, vt, quales sunt praemissae, tamquam causae conclusionum, talis sit quoque conclusio, exinde legitime fluens. Si itaque praemissae sunt verae, et regulae concludendi rite obseruantur, non potest non quoque conclusio esse vera.

§. 324. Quicumque itaque concedit praemissas, tamquam veras, ille non potest non quoque conclusionem, ex praemissis legitime fluentem, concedere.

§. 325. Quemadmodum autem ex praemissis veris vera conclusio non potest non legitime fluere (§. 323.): ita caue, ne ex conclusionibus, quae per iustam et euidentem consequentiam ex praemissis deductae sunt, diiudices ipsas praemissas.

Conclusio saepius ex praemissis legitime fluit et vera est, quamuis vel ambae praemissae, vel alterutra saltem earum, falsae sint, e. gr. *Omnis spiritus est corpus. Omnis lapis est spiritus: E. Omnis lapis est corpus.* Conclusio vera est, legitime fluit ex praemissis, et nihilo minus ambae sunt falsae. Miror itaque, Reuerendum LANGIVM in scriptis suis, philosophiae Wolfianae oppositis, subinde hanc thesin pro Postulato habere, atque illam ad primae philosophiae elementa (zum philosophischen ABC) referre.

CAPVT II.

DE

OPPOSITIS VERITATIS FALSITATE, ERRORE, PRAEIVDICIIS ET FALLACIIS.

§. 326.

QUEMADMODVM verum in idea mentis simplici, iudicio item et ratiociniis reperitur (§. 317. seqq.): ita vero oppositum falsum iidem aut est in idea simplici, aut in iudicio, aut denique in ratiocinio.

§. 327. *Falsum* generatim definimus per disconuenientiam cogitationum nostrarum cum obiecto. *Falsitas* itaque in idea simplici reperitur, si repraesentatio mentis a re repraesentata discrepat, siue, quod idem est, si rem aliter nobis concipimus ac in se est.

§. 328.